

DISSERTATIONIS,
DE
BIBLIOTHECARIIS
ACADEMIÆ ABOËNSIS,

PARTICULA NONA.

QUAM,

ANN. AMPL. PHILOS. ORD. AURAIKO,

publico examini,

in Auditorio Jurid. die XIV Jun. a. MDCCCXXIII,

h. a. m. f.

PRÆSIDE

Mag. FREDR. WILH. PIPPING,

Hist. Litter. Prof. Publ. Ord. & Biblioth. Acad. Præfecto,

PRO SUMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBUS,

modeste subjicit

JOHANNES ISAACUS FLORIN,

Stipend. Publ. Nylandus.

ABOË, typis FRENCKELLIANIS.

THESES.

I.

Prifcarum gentium omnibus, quæcunque haud contemnendam litteria operam dederint, palmam Græci suo jure præripuerunt, et plurimas scientia comprehendentes disciplinas, et plurimum in quavis proficientes.

II.

Inter disciplinas quarum incunabula apud Græcos reperiuntur, insignem merite locum occupat, quam *Grammaticen* appellarunt.

III.

Omnium, quas inierunt Philofophi Græci, docendi viarum, ad animos juvenum acuendos plus minus ferentium, dialogistica illa, quali usus est Socrates, non minus difcentibus quam docentibus aptiffima fuit.

IV.

Litterarum antiqui ævi confervandarum et propagandarum adminicula longe pretiociffima, immo fuo in genere unica, cum Bibliotheca celeberrima Alexandrina funditus periiffe, eo magis dolendum est, quo minus ampliffimæ hujus gazæ laudes in dubium vocare licet.

V.

Negandum minime est, bella Mufarum progresfus quodammodo retardare; fata vero litterarum fi usquequaque confideraveris, bellorum motus has interdum etiam citius quam vulgo fit promovere, facile apparet.

VI.

Digniffimus sane est, cujus memoria gratisfimo animo ab omnibus Mufarum cultoribus recolatur Carolus Magnus, quippe qui lumen litterarum in Europa fere extinctum denuo accendit.

sine ignominiae injuria fieri non posse quererentur, ut sibi præponeretur; quare in mandato Cancellarii exsequendo cunctatum aliquantum est, quo tamen accuratius pensitato ita tandem compositi sunt animi, ut alius insuper PETRÆO, apertam certamque sententiam postulanti, pactione cesserit honos, de stricto suo jure aliquid detractum ubi ferret. Ea enim conditione, ut infimum Professorum qui jam essent locum occuparet, MILTOPÆO proximus, adventuris vero superior, eum Assesforem perpetuum collegio suo d. 4 Apr. a. 1664 Consistorium Academicum ascivit, qua etiam, donec Regia Majestas aliquid de loco sanxerit, se acquieturum promittens, sui quantum haud existimans arbitrii, de privilegio sibi a Cancellario concesso quid remittere, d. 20 ejusd. mensis, nondum communicato cum Cancellario, multo minus confirmato, sed propediem referendo, Senatus decreto, locum Assessoris Consistorii Academici juramento præstito adiit (*bb*).

Propriis commodis inserviendi desiderium magnam non infitiamur sibi vindicasse partem molitionum PETRÆI harum similiumque; necessitate autem provocatus, non amore quæstus immoderato propulsus, ita sibi unacum thesauro publico, quem custodiendum susceperat, quin consulere voluerit, est quod exilitate considerata loci in quo stabat, non ab eo solo, sed bonis omnibus, medelam rei librariæ Academiæ optantibus, læpius deplorata, non dubitamus. Remissam a Consistorio d. 27 Febr. a. 1661 Nostro, ut incrementum salarii haberet minutissimi, Pecuniam diligentiorum quam vocarunt, exceptis Thaleris IV argent. Notario Stipendiariorum cedentibus, ut taceamus, æquitatis plurimum votis ejus certe addunt consentientia Consistorii consilia, de implorandis a S. Regia Majestate per Illustrissimum Cancellarium validioribus Bibliothecario

N

vitæ

bb) Prot. Confist. Acad. dd. 2 et 16 Dec. a. 1663, 29 Mart. et 4, 20 Apr. 1664.

vitræ subsidiis. Sic monenti eidem a. 1667, ut in postulatis Academiæ, ad S. Regiam Majestatem subjectissime referendis, de augmento salarii quoque sui, communibus Cancellarii Consistoriique promissis atque decretis sæpius profligata quæstio proponeretur, et hoc annuit Senatus (cc), et ultro litteras dedit, favori Cancellarii rem commendantes (dd), nullo praterea non tempore sincerum præ se ferens studium parvæ subveniendi rei viri, cujus prudentiæ atque fidei tradita erat gaza, et pretiosissima, et omnium quibus opus habet societas Academica, maxime necessaria. Multis autem difficultatibus consistente republica conceptorum horum taliumque votorum compotes non factos Academicos quis miretur?

Salu-

cc) Prot. Confist. Acad. d. 3 Maji e. a. Oblivioni tamen datum suspicamur promissum, quoniam exemplum Postulatorum, quod in Actis Rectoratus e. a. existat, de Bibliothecarii salario nihil habet.

dd) Prot. Conf. Ac. d. 19 Jul. a. 1665, quo referendum quoque putamus schema litterarum Consistorii ad Cancellarium, male inter Acta Rectoratus anni 1663—1664 collocatum, ibidem sub N:o 39 his verbis legendum: "E:s Høgh Gref. Nåde åre vij förorsakadhe här med ödmjukeligen ansökia, aldenstundh *Academiæ Bibliothecarius M. Andreas Petrus* hafver ofs berättat, sigh förmedelst underdånigt anhållande erhållit E:s Høgh Gref. Nådes höghgunstiga tillseijelse på något *augment* uppå *Bibliothecarsi Staat*, som här vid *Academien* år mächta ringa; så emedan sådan E:s Høgh Gref. Nådes höga ynneft lender denne *Academien* icke till ringa förkofring, derföre kunne vij efter vår skyldigheet icke underlåta E:s Høgh Gref. Nåde här med ödmjukeligaft betacka, derhoos uthi skyldig ödmjukheet bidandes, E:s Høgh Gref. Nåde täcktes vid *Statens formerande* defs höghgunstiga tillseijelse nådigast ihogkomma, och der hån förhielpa, at *Bibliothecarius* här vid *Academien* med så stor *Stat* kunne förfedd blifva, der med en vacker Lård Man medhdhe sijna *Subsistera* och tilbörliken sig nära kunde. Hvarutinnan E:s Høgh Gref. Nådes nådiga bönhörelse vij så mycket såkrare förmode, såsom det lender denne *Academien* till *honneur*, nytta och merkeligigt gagn."

Salutaris vero Bibliothecæ procul dubio fuit venia adjungendi sibi ejusdem tuendæ socium, litteris iisdem Cancellarii, quibus Profesforibus par factus est PETRÆUS, petenti data. Quamvis enim multæ esse non potuerit operæ cura exiguæ, qua tum temporis gaudebat Academia, librorum copiæ, illi tamen qua satis esset ratione gerendæ quin sufficeret Prælecti unius industria, vel accuratissima, sperare vetuit fortis humanæ contemplatio, officiis colendis interdum imparem quemvis nostrum exhibens. Ægrotanti ex. gr. Bibliothecario, aut aliis negotiis detento necessariis, aut data venia absenti, quis succederet? Vel, obferatane aliquando jaceret Bibliotheca publicis usibus dicata? — Senatus igitur Academicus, utilissimum maturare cupiens consilium, ne delectus quidem mora Bibliothecario concessa, sed huic tributa litteris Cancellarii adiutorem eligendi potestate, sibi vindicata, illis recitatis *Adjunctum eidem in Bibliotheca*, prout habet Protoc. Consist. Acad. d. 2 Dec. a. 1663, JOHANNEM ALANUM continuo constituit, meriturum propterea Stipendio supremæ claslis Regio (*ee*). Cui decreto neque constat PETRÆUM tum repugnasse; sed anno transactio negligentiam ALANI conquestus, utpote qui Bibliothecam ne quidem intraverit, et illi destinatum sibi postulavit Stipendium, et Studioso PETRO KOLCKENIO, qui ipse litteris Senatum compellans PETRÆO suafore idem rogavit, Amanuensis partes deferri voluit, Consistorio tamen, dum has publice

N 2

renun-

ee) Eodem Stipendio jam antea fruenti nullum laboris pretium ita affluxisse putes, ni forte ut emerito illo, quod saltem ab initio a. 1659 numeratum erat, novum novo jure tributum censeas. Filius erat GEORGI ALANI, S. S. Theol. Doct. et Prof. Prim. atque ELISABETHÆ NICOLAI, primus hic Bibliothecæ Amanuensis, qui a. 1664 d. 24 Maji promotus Philosophiæ Magister et d. 15 Nov. a. sequentis Adjunctus Facultatis Philosophicæ a Consistorio Academico designatus, exeunte a. 1667 diem obiit supremum. Vid. Prot. Consist. Ac. d. 15 Nov. a. 1665, 7 Nov. 1666, 5 Dec. 1667, et 23 Jan. 1668.

renuntiaret ALANUS, renuente (*ff*). Haud multo autem temporis hinc emenso spatio voti ejusdem damnatum fuisse KOLCKENIUM, probare videntur Acta, quibus prælucetibus novimus, ALANUM, initio a. 1665 Stipendio privatum, litteris Cancellarii intercesforiis, nullius tamen ministerii in Bibliotheca obeundi mentione facta, id obtinuisse insequente 18 Oct. ut Stipendii ejusdem usus, donec honorifica alicujus muneris functione auctus fuerit, denuo sibi promitteretur (*gg*), sed a festo Johannis Baptistæ ejusdem anni tributum esse KOLCKENIO etiam petenti Stipendium in suprema classe; unde, cum alio nullo ad classem hanc mox ascendisse videatur jure, anno jam 1665 Amanuensis spartam ei obtigisse cogimus, quanquam eum titulum nomini ejus ante a. 1667, qui ultimus fuit administrationis hujus, adjectum non offendimus (*hh*).

Silentio

ff) Prot. Consist. Acad. d. 7 Dec. a. 1664.

gg) Prot. Consist. Acad. dd. 5 Jun. et 18 Oct. a. 1665. Retinuit idem Stipendium unacum Pecunia diligentiorum, ordinarii salarii loco, ad excessum e vita usque ALANUS, nomine magis quam re Adjunctus Facultatis Philosophicæ, cum Bibliothecario (PETRÆI successori) Matheseosque simul Profesori Extraordinario, Mag. PETRO LAURBECKIO, emolumentis Adjuncturæ eo usque gestæ ulterius fruendi jure permisso, Illustrissimus Cancellarius placitum antiquaverit Consistorii, Adjuncti sedem hanc ALANO prius decernentis. Cfr. Litt. Cancell. d. 21 Aug. a. 1666, et Consist. Acad. ad Cancellarium eodem anno misa epistola, in Actis Rectoratus descripta.

hh) Cfr. Protoc. Consist. Acad. dd. 5 Jun. a. 1665 et 19 Febr. a. 1668, cum libello ipsius KOLCKENII petitorio, in Actis Rectoratus a. 1664—1665 exstante, quem, aliis, fata virorum qui Aurais Musarum sacris olim interfuere invelligaturis, materiam præbituri, legendum his ipsis auctoris verbis exhibemus: "Magnifice Domine Rector, etc. Multi hoc ævo Adolescentes post habito artium liberalium studio vel ad artes Manuarias perdiscendas, vel ad Militiam animum adjungunt, suadentibus interdum etiam cogentibus Parentibus præ metu defectus mediorum, Cum his vero minime

Silentio denique prætereunda hoc loco minime sunt, sæpius repetita, quamvis frustra, paupertati Bibliothecæ aliquo modo subveniendi conamina Consistorii Academici, quæ Bibliothecario, nisi semper auctore, nunquam tamen non particeps, facta esse non dubitabunt, quotcumque Collegio illi Patrum Academicorum eodem tempore assidentem, haud dicam pristinum abjecisse studium, sed otiosum plane ab officio quovis temere discessisse non putent. Misissis autem minoris momenti aliis,

fentiens ego, jam Puer mirifico liberalium artium amore captus, suadentibus et hortantibus Parentibus meum ad studia hæc humaniora excolenda adjunxi animum. Sperans Parentum ad suppeditandos sumptus opem, donec ad metam studiorum pervenissem, haud desitueram. Cum itaque jam prima rudimenta et Præcepta Grammatices sub privato Præceptore aliquomodo perdidici, ad Scholam hanc Aboensem me contuli, ibique cum studiis his operam navo, præter spem Parens meus Venerabilis D. Henricus N. Kolcka, quondam Pastor in Rijmittö, mortem A.o 1659 obiit. Quod infortunium meum fregit animum, et me a Proposito deterruisset, nisi hominum piorum cognatorumque intervenisset suavis et hortamen ut pergerem nec studia bene inchoata derelinquerem; Post illud tempus nullum fuit auxilium a matre Vidua, quippe quæ novem natu minores alendos habuit liberos. Sola sibi Scholastica per duos quos in pulvere Scholastico exegi annos, vixi. Ab A.o autem 1661, quo Academicæ societati adscriptus fui ad præsens tempus, nulla adjutus ope, vitam toleravi inopem et pauperissimam. Non sine magna etiam in studiis texendis remora quæ feliciter si res ad sumptus faciendos sufficeret absolvi possent. Cogitavi aliquoties de studiis deferendis, spem tamen fecit et me excitavit ad continuanda studia summa Vestra liberalitas, Patres Academici, erga pauperes Musarum alumnos nullo non tempore exhibita. Nolui tamen vos sollicitare donec spes fuit, ut ad informandos liberos aliquo vocarer, sed cum hæc spes me frustrata sit hætenus, jam cogor vos supplex de stipendio Regio sollicitare. Humiliter ergo Vos, Patres Amplissimi, rogo et oro ut me dicto Stipendio Regio adjutare dignemini. Deus Ter Opt. Max. hoc vobis rependet larga manu. Hisce Vestras Amplitudines Deo commendo, sperans a V. Amplitudinibus ad studia proroganda subsidium."

aliis, capta annis 1664 et 1665 de redivibus Bibliothecæ augendis consilia tantum paullo strictius pensitemus. — Postulata Academiæ a. 1665 proposita, supra pag. 96 locuti sumus; talia vero superiori quoque anno facta esse, mox apparebit. Mathem. enim Professore, Mag. SIMONI KEXLERO, Cleri Aboënsis negotiis ad Comitua Holmientia hujus anni delegato, et Quæstori Academiæ, PETRO GERS, *Sen.*, a Consistorio Academico illi in causis Academiæ agendis adjuncto, varia in commissis data sunt petita, ut rei Academicæ salutifera Regiæ Majestatis gratiæ submisise commendanda; quorum, locis octo comprehensorum, secundo vota Academicorum de augmento Bibliothecæ obtinendo generatim erant concepta, octavo autem separatim de prædio suburbano *Paskunda*, in parçecia S. tæ Catharinæ vel Nummenli sito, agebatur, quod, in cultum memoria ejus ætatis desertumque, nemini jam diu fuerat ufui, sed aliquando tamen fructus quosdam editurum sperabant, si forte Fiscui Academico munificentia Regia donata terra, vepribus consitæ, labore improbo subigerentur (ii). Præne infecta autem re, vel saltem dilata sententia, donum postquam rever-

fi

-
- ii) Fide Schedæ in Actis Rectoratus a. 1664—1665 repertæ hoc narravimus, cui inscriptum est: *Academiens i Åbo underdånige Postulata, som til Hans Kongl. Maj:t vår allernådigste Herre och Konungh medh Mathematum Professore M. Simone Kexlero och Acad. Quæstore uthi största underdånigheet öfversändes* (et infra, *Öfversändes d. 25 Jun. 1664*), quamvis strictè non congruat cum adjecto eidem, Quæstoris manu scripto et nomine munito codicillo, qui audit: *Extrakt af Academiens i Åbo underdånigste postulater, hoos H:s Kongl. Maj:t inlagde*, cujusque secundo loco Bibliothecæ augendæ ut dono Regio concederetur prædium *Paskunda*, per XL annos jam desertum jacens, rogatum esse docetur. In Bibliothecam etenim quodcunque ea ætate infunderetur, e Fisco Academico commuoi cum plerumque flueret, eo certe recidit scriptorum varietas horum, ut aliquid saltem emolumenti e prædio illo Bibliothecæ vindicandum eslet. Cfr. præterea Protoc. Consist. Acad. dd. 20 Apr. et 15 Jun. a. 1664.

si erant ad finem vergente autumnno delegati, redintegratum est opus, additis novis quatuor desideriiis, vere anni sequentis, Quattore Holmiam repetere iusso, suaque pollicente studia eodem abituro Episcopo et Procancellario Doctore JOH. GEZELIO in adjuvanda re, favori Illustrissimi Cancellarii etiam per epistolam denuo commendata, haud tamen saustiori omine, cum Mæcenati huic adeo non placuerit petitum illud, prædium *Paskunda* tangens, ut, eo luafore e postulatis extirpatum, ne in deliberationem quidem ceciderit; nec alia quadam via Bibliothecæ in eodem negotio gerendo consultum esse constat (*kk*).

His, quibus ostendere nisi sumus animum PETRÆI, a Bibliotheca minime aversum, operæ in eadem curanda ab eo navatæ nonnulla quidem adjicere possemus leviora, sive in libris ipsis, sive in Actis, hodie adhuc apparentia vestigia; sed partium studio indulgentis ne accusemur cognitoris more in lumine tabulæ diu nimis contemplando hælisse, unbram etiam examinandam cuique oblaturi jam fateamur, necesse est, suarum rerum cura ab officii abductum eum haud raro, quantum satis esfet Bibliothecarii muneri colendo non dedisse, multo minus laude digna diligentia idem explevisse. In negligentia reprehensionem longa sine venia absentia inprimis incurrit, ætate a. 1662 Holmiam profectus, variisque deinde nexis redeundi moris sesquialterum tere annum, privatis maxime negotiis curandis, usque ad mensem Novembrem 1663 terens. — Germaniam, animi uberiore doctrina pascendi et ampliore rerum usu perpoliendi causa, an illa quoque tempestate salutaverit PETRÆUS, ut innuere videntur litteræ ipsius, nec minus Cancellarii, die 12 Dec. a. 1662 utræque ad Confistorium Academicum misæ, satis quidem liquido enodare non

kk) Prot. Confist. Acad. dd. 6, 16, 29 Apr. 3 Maji et 1 Jul. a. 1665, atque Litt. Reg. hujus diei ad Collegium Camerale,

non potuimus (ll); de rebus vero, quarum procuratione Holmiæ distinebatur, hoc constat, mandatum habuisse, utrum ab Ecclesiastico an ab Academico Consistorio haud tamen scimus, ut a S. Reg. Majestate Capitularibus immunitatem rogaret impensarum variarum publicorumque onerum, præter jus antiquitus sancitum Parœciis ipsorum, Academicis muneribus annexis, impositorum: quod eo executus est successu, ut tributis publicis, quæ titulis *Krigshjelp*, *Krönings-* et *Begravnings-Gård* penderentur, litteris Regiis d. 17 Jul. a. 1662 Pastores Academici illi levarentur (mm). Quæ procuratio tamen, prima jam æstate peracta, quin domum citius reverteretur, impedire non potuit, verum privati maxime boni studium, cum quippe inter publicas res privatis invigilans, et lætioris fortunæ expectatione de die in diem ducta, in spem salutis iusto forte longiorem erectus, utilitati suæ interveniendo opportunum tempus minime dimittendum ratus sit. Exilitatem enim et angustias loci, quem in Academia fortitus erat, Superioribus iterum iterumque questus, et ut vel majore mactaretur salario, vel ad Professionem aliquam Academicam proveheretur,

ll) Cancellarii Litteras videbis infra Nota (oo). Ipse PETRÆUS, gratum avunculo CAROLO POMERENING facturum se in Germaniam quam citissime excursurum nuntiavit. Nobilissimus autem STJERNMAN, *Biblioth. Sveog.* Tom. VI. ultra Sveciæ terminos studiorum perficiendorum causa pedem eum movisse negat.

mm) Vid. Collectio Epistolarum ad Consistorium Ecclesiasticum Aboënse, N:o I, pag. 37. — Editio Collegii Cameralis, Gothoburgi d. 19 Mart. a. 1660 signato, petenti Capitulo et Clero Aboënsi, per ablegatum ad Comitiam ejusdem anni Profesorem ABRAH. THAVVONIUM, ut a tributis bellicis aliisque vectigalibus antiquo jure liberarentur Capitulares, Præbendarum Academicarum Pastores, hoc commodi, quatenus Ordinum Regni in Comitibus quibusdam dato consensu limitatum antea non esset, permissum quidem haud ita pridem fuit, sed ad liquidum tamen ita minime perducta res, vel temporum ærumnis vel longiore abusu impedimenta objicientibus.